

חינוך לאומי כיצד?

ספרא, דני כוהן, סופר-סטאר, ויצקנו מים על כפותיו הן בקאמפוס-החיפאי והן בקאמפוס הירושלמי.

עתה, כשהמתירנות והמהפכה-המינית חוגגות את נצחונן גם אצלנו בפרהסיה ובמעורטל; כאשר השמאל-החדש בעולם החופשי מותיר ב"חירחורי-גסיסתו אדמה חרוכה של ניהיליזם והפקרות עם עשן מיתמר של סמים ממיקטרות השלום למיניהן; כאשר נמצאו גם אצלנו יהודים שהתגייסו לשירותו של עולם-המהפכה הבינלאומי מבירתו שבדמשק — עתה הגיע הזמן לערוך אתנחתא, להיעצר קימעא לשם חשבון הנפש ולתהות — מה נותר מהציונות בתודעת הנוער שלנו, להוציא את מרכאותיה הכפולות והמכופלות.

הכירסום והסחף בתודעה הלאומית של הנוער אינו תהליך מתמול שלשום. המפולת החינוכית-

דומה שהגיעה העת ליתן את הדעת מחדש על בעיית החינוך הלאומי לנוער. גם האיסט-ניסים ויפיה-הנפש למיניהם, שהמונח "חינוך-לאומי" מעורר בהם פלצות שובניסטית מחד גיסא, ומיטב מעייניהם האינטלקטואלים נתונים לטיפוח "היישות הפלסטינית" מאידך גיסא, גם הם יסכימו כי בינתיים נגרע חלקה של "היישות-הציונית" בתודעת הנוער. ואם אלו הם פני הדברים, שמא מוטב לאזן בין השתיים, ולו רק למען ההגינות והסימטריה.

מאז מלחמת ששת הימים ואילך נחשפנו עד תום למשבי-הרוח ומעדיפי-הקידמה שהגיעו אלינו מהקאמפוסים שבמערב-אירופה ובארה"ב. ב"היטוחנו הרבה זכינו אף לביקורו של נביא-המהפכה, הרברט מרכוזה, אשר נשא אלינו מדבר רותיו מציון והביא את דבר האוונגרד מירושלים. באנו על גמולנו עם הופעתו של הסייפא וה-

ניסוחים המקניים, כגון "מורכבות הבעייה", "הי-
עדר צבעי שחור-לבן" וכדו'. כמוכּוּן, יש בכך
משום גישה אקדמאית, זהירה וסקפטית, אך אין
בכך משום תרומה למשבר החינוך הלאומי. חלק
נוסף חרד לתדמיתו האינטלקטואלית בעולם ה-
אקדמאי המערבי, ולפיכך מתקשה "למכור" את
ישראל בנוסחה הנוכחי — מלבר, ומגלה וורת-
ריזם — מלגו, (ex-officio). כמוכּוּן, היעדר אה-
דות דעות במחשבה הלאומית היהודית הינו גורם
מפרה מבחינה אינטלקטואלית, אולם דא עקא.
שמציון-האקדמאית לא יוצאת כל תורה לאומית,
אדרבא, דומה כי חלק מסויים מהאצולה האקד-
מאית שלנו נגרר עם משבי "רוח-הזמן", ודי
לחכימא.

*

גם מהשורות הספורות דלעיל מסתברים ה-
קשיים העצומים בניסוח ובתיכנון תוכנית חינוך
לאומית, כשהדעות חלוקות בצורה קוטבית, והי-
גישה לאתגר הלאומי נושאת אופי מתגונן ומצ-
טדק ואינה מתאפיינת בחותם פרוטיבי.

מבלי להיכנס לגובי-האריות של ופחנות פר-
ליטית ואידיאולוגית, דומני כי ניתן לנסח במוס-
כס את המכנים המשותפים המקובלים על מרבית
המפלגות הציוניות, כפי שהדבר בא לכללי ביטוי
בהחלטת הכנסת בדבר הזכויות ההיסטוריות של
עם ישראל על ארץ-ישראל. זו, לדעתי צריכה
להיות נקודת-המוצא הרעיונית לכל תיכנון חינוך
כי-לאומי. בכך אין עדיין כל השלכה פוליטית
מחייבת בנושאים אקטואליים, כגון עתיד השט-
חים או זכויותיהם של ערביי א"י. לפיכך, אני
סבור שניתן להשיג מצע מינימלי מוסכם על
דעת רוב הציבוריות הציונית בא"י לגבי נקודת-
המוצא, וניתן לפתח תוכנית חינוכית לאומית
בשני-אפיקים מקבילים, שתיושם בראש וברא-
שונה בבתי-הספר העל-יסודיים בכיתות הגבוהות.
האפיק הראשון יכלול במקובץ את לימודי
התנ"ך, ההיסטוריה והגיאוגרפיה, תוך הטעמת
הנושאים הקשורים בטבורם לארץ-ישראל, או
המעוררים זיקה רציונאלית וחויייה רגשית לא"י.
יהא צורך להקצות מקום נרחב במערכת הלימוד-
דים המתוכננת לתולדות הישוב היהודי בא"י
בזמן החדש, למן תקופת העלייה הראשונה, ניל"י,

הלאומית אינה חד-פעמית כתולדה של גורם
אחד בלבד. וקצר המצע מלפרט את כל המרכי-
בים שחברו יחד לערער את התודעה הלאומית
בקרב הנוער. אולם אנו נסתכן באורח בלתי-
מדעי כדי לציין כמה מהם, בידיעה ברורה שכלל
לא מיצינו את הבעייה: —

* חינוך מעוות וסקיופוני בנוסח של דר-
לאומיות כפולה, הן "המולדת הראשונה" לצד
"המולדת השנייה", והן ב"מולדת-הראשונה" בדר-
קיום חד-ריבונני של שני לאומים. "חינוך" זה
שטף את מוחותינו של מיגור בלתי-מבוטל בקרב
הנוער החלוצי. האידיאולוגיה הדר-לאומית בשתי
תפיסותיה נותצה לרסיסים עם מלחמת ששת-
הימים. אולם בל נשכח, כי אלפי בני נוער ינקו
אותה עם חלב אימם שנים על גבי שנים.

* הזנחה שיטתית של נושאי הציונות ב-
בתי-ה"ס העל-יסודיים, בעת ובעונה אחת עם
כשלונה החלקי של החדרת "התודעה היהודית"
בבתי-ה"ס היסודיים.

* הפיכת מוסדות ^{השכלה} (המולדת) רבים בכל הדר-
גים לגופים המוכרים והסחורים בידע. בתהליכים
אלה חלה השתכללות טכנית בתחומי המיכשור
והשיטות. אולם האמצעים אינם באים במקום
המטרות, וודאי שאינם מקדישים אותן, ואילו
החינוך הלאומי יוצא נפסד.

* היעדר יעדים לאומיים ברורים ומוסברים
בפי פרנסי המדינה וקברניטיה. היעדר תשובות
בהירות ומשמעותיות לגבי שאלות-היסוד של
המדינה, התנועה הציונית והעלייה החדשה. במ-
קום זאת אנו עדים לגמגומים מחד גיסא, ולהת-
נצחיות חוזרות ונישנות ב"פרשות היסטוריות",
הוך הטטנות ונברנות, מאידך גיסא.

* עירפול אידאָי, ואולי נבוכות-רעיונית,
בקרב מה שמכונה העלית-הרוחנית של העם וה-
מדינה. אמנם אסור להכליל, אולם אפשר להת-
ייחס לקבוצה מוגדרת של פרופסורים ומורים
במדעי-הרוח והחברה באוניברסיטאות למיניהן.
חלק מסויים מאישים אלה משקיעים את כל
להט משאביהם האינטלקטואליים בבעיית "ה-
יישות-הפלסטית", ונוקטים בעמדות אפולוגי-
טיות כלפי ישראל שלאחר שנת 1967. אחרים
מסתתרים מאחורי מערכת מוגנת כהלכה של

יש, איפוא, להוסיב לאלתר צוות-מוחות מקצר עיים ואנשי חינוך, אשר יגישו המלצות ויתוו ראשי-פרקים. כל פעולות ההכנה חייבות להיעשות בהתאם ללוח-זמנים מחייב וקצר. הרצת התוכנית במוסדות הלימוד חייבת להיעשות כבר בשנת הלימודים הבאה. אין כל צורך לסיים רשימה זו במליצה השיגרתית — יפה שעה אחת קודם, שכן השקעה בחינוך-לאומי, כל השקעה, שקולה לטווח-ארוך כנגד כל התחזקות פיסית במישור הביטחוני.

המחותרות, ההתיישבויות החלוציות וכו' ועד להקמת המדינה, להלן יוטעמו הנושאים הבאים: העלויות ההמוניות, איכלוס הארץ, הקמת חבלי-ההתיישבות החדשים, ובמקביל — מיבצעי זה"ל ומלחמותיו עד למלחמת ששת-הימים ועד בכלל. בנוסף לכל יהא עלינו לגבש מחדש נושאי "אזור-חות", תוך הדגשת המיבנה הדמוקרטי-פרלמנטי טרי של המערכות הפוליטיות במדינה, חשוב מאוד להציג את הצביון הדמוקרטי הבסיסי של המישור, שכן בתודעת הנוער מצטיירת הדמוקרטיה הישראלית בגילוייה היומיומיים בראי עקום ביותר. יש מקום, לדעת, להפיה חיים חדשים בגדנ"ע ע"י גאולתו ממעמדו ה"נחות" ושילובו במקצועות הוראה עיוניים. נעשו כבר נסיונות ספורים בתחום זה בהצלחה ניכרת.

י. לויט ובניו בע"מ

יצואנים מוסמכים ומצטיינים

בית-חרושת לטווית ואריגת צמר

שמכות צמר היחידות בארץ
המאושרות על-ידי תג הצמר
הבינלאומי

בית-חרושת ומשרדים:

פתח-תקוה, שכונת סגולה, ת.ד. 157
טלפון 916135

האפיק השני בתיכנון-החינוכי המוצע יפרוש את הרקע הסביבתי המרחבי לקודמו. שהרי לא ניתן לתלוש את המיכלול הראשון מהקשרו הכללי, ולפיכך חובה לתכנן מערכת-הוראה של נושאים כגון — התנועות הלאומיות הערביות וההתפתחות החברתית הכלכלית במדינות ערב בימינו. במקביל לכך, יש להעניק לשפה הערבית מעמד-עדיף בבתי-ה"ס העל-יסודיים, יצירת הרפוסים והמיסגרות הטכניות למערכת זו אינה מחייבת דוקא מהפכה. אדרבא, ניתן לצקת תוכן חדש בקנקנים שהתיישבו. ניתן לנצל מיסגרות קיימות, כגון הגדנ"ע, שדולדלו מתוכנן. מכל מקום, אפילו לא יושגו תוצאות מוחשיות ב"שלבם הראשוניים, הרי עשויה תוכנית מעין זו לתרום את חלקה להיצבר מידע בסיסי בתחום שבו הנוער לוקה בצורה חמורה ביותר. דומני, כי למותר להתריע על הדחיפות והחיוניות שב-הירגום תוכנית כנ"ל לשפת המעשה-החינוכי,

המחותרות, ההתיישבויות החלוציות וכו' ועד להקמת המדינה, להלן יוטעמו הנושאים הבאים: העלויות ההמוניות, איכלוס הארץ, הקמת חבלי-ההתיישבות החדשים, ובמקביל — מיבצעי זה"ל ומלחמותיו עד למלחמת ששת-הימים ועד בכלל. בנוסף לכל יהא עלינו לגבש מחדש נושאי "אזור-חות", תוך הדגשת המיבנה הדמוקרטי-פרלמנטי טרי של המערכות הפוליטיות במדינה, חשוב מאוד להציג את הצביון הדמוקרטי הבסיסי של המישור, שכן בתודעת הנוער מצטיירת הדמוקרטיה הישראלית בגילוייה היומיומיים בראי עקום ביותר. יש מקום, לדעת, להפיה חיים חדשים בגדנ"ע ע"י גאולתו ממעמדו ה"נחות" ושילובו במקצועות הוראה עיוניים. נעשו כבר נסיונות ספורים בתחום זה בהצלחה ניכרת.